

29.3.2016

Yksikön päällikkö

Kaupunginmuseon lausunto Pitäjänmäen (46. ko) Patterimäen täydennetystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta; viitesuunnitelmasta ja kaavaluonnoksesta

HEL 2015-003281 T 10 03 03

Kaupunkisuunnitteluviraston lausuntopyyntö 1.3.2016

Kaupunkisuunnitteluvirasto on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Pitäjänmäen (46.KO) Patterimäen täydennetystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, viitesuunnitelmasta ja kaavaluonnoksesta. Kaupunginmuseo lausuu asiasta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Suunnittelualueeseen kuuluu koko Patterimäen puistoalue, Takkatien ja Arinatien eteläpuolella olevat työpaikkakorttelit, asuinkerrostalotontti Pitäjänmäentien varressa sekä Pajamäen jalkapalloilun virkistyspuistoalue. Lisäksi alueeseen kuuluu lännessä Takkatien jatke sekä Pitäjänmäentien ja Pajamäentien katualueita ja puistoaluetta.

Patterimäen alueelle suunnitellaan asemakaavan muutosta tulevaa Raide-Jokerin pikaraitiotietä varten. Raitiotien linjaus kulkee Pitäjänmäentien ja Takkatie-Ravitien välillä osittain tunnelina alueen muinaismuistolain perusteella suojellun arvokkaan 1. maailmansodan aikaisen linnoitusalueen alitse. Pitäjänmäentien ja Pajamäentien risteys suunnitellaan uudelleen Raide-Jokerin pikaraitiotietä ja sen pysäkkiä varten. Samalla tutkitaan uutta asuntorakentamista Patterimäen puistoalueen itäosaan uuden risteuksen kohdalla. Lisäksi tutkitaan vuonna 2008 suunnitellun, rakennusviraston Patterimäen alapuolisen maanalaisen kalliovarikon ja mäen länsipuolelle Arinatien varrelle sijoitettavan varikotontin toteutumisedellytyksiä.

Patterimäen puistoalueella on voimassa vuoden 1960 asemakaava. Patterimäen sorasiiloluolaa varten on laadittu erillinen maanalaista osaa koskeva asemakaava vuonna 1965.

Kaupunginmuseon lausunto koskee etupäässä suunnittelualueen keskiosassa Patterimäen korkealla kalliolla sijaitsevaa ensimmäisen maailmansodan aikana rakennettua Helsingin maalinnon arvokasta tuki-kohta XXXV:n asemaa 11. Mäellä on runsaasti erilaisia linnoitteita. Osa asemasta on täytetty. Kukulalla sijaitsee myös toisen maailmansodan aikainen ilmatorjuntapatteri (Paja), jonka tykkiasemia ja muita suojia on tehty vanhojen linnoituslaitteiden viereen ja toisinaan myös päälle. Ammusvarasto louhittiin kallion kylkeen. Asemasta johtaa itään Pitäjän-

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Sofiankatu 4
Helsinki 00170
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo>

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

29.3.2016

Yksikön päällikkö

mäentielle nykyisin ulkoilutienä oleva ensimmäisen maailmansodan aikainen tykkitie. Kaikki ensimmäisen maailmasodan aikaiset linnoitusrakenteet ovat muinaismuistolain (295/1963) mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä ja siten lain suojaamina ne pitää merkitä asemakaavaan sm – merkinnällä ja tarkemmilla kaavamäärityksillä. Asemakaavaluonnoksessa linnoitusalue sisältyy VL/s-1 – alueeseen; Lähivirkistysalue, jolla luonnonympäristö ja alueella olevat sotahistoriaan liittyvät rakenteet tulee säilyttää. Alueella tehtävistä toimenpiteistä on neuvoteltava kaupungin ympäristökeskuksen ja kaupunginmuseon kanssa. RKY 2009 – listauksessa Patterimäki kuuluu osana Pääkaupunginseudun I maailmansodan linnoitteisiin ja sen rajat ovat lännessä laajemmat kuin VL/s – alueen rajat. Toisen maailmansodan linnoitteita käsitellään kiinteiden muinaismuistojen tavoin, mutta niitä ei vielä suojella kaavoissa sm – merkinnällä.

Raide-Jokerin pikaraitiotie on suunniteltu kulkemaan Patterinmäen alitse tunnelissa. Tunnelin läntinen suuaukko on melko lähellä linnoitteita. Itäinen suuaukko sijaitsee kauempana linnoitteista. Tunnelin rakennustyöt tulee suorittaa linnoitteita ja niiden ympäristöä vahingoittamatta. Tunneli ei tarvitse ilma-, savunpoisto- ja/tai poistumiskuiluja tunneliosuudella.

Patterinmäen länsireunaan aivan linnoitteiden länsipuolelle on suunniteltu mahdollisen kalliovarikon sisäänajo ja varikon maanpäälliset toiminnot. Vuoden 2008 kaavaluonnoksessa kolmikerroksinen korkea rakennus, rinteiden tasaus ja ulkoilutien siirtäminen lähemmäksi linnoitusta vaikuttavat merkittävästi huonontavasti linnoitusmäen hienon kokonaisuuden säilymiseen länteen päin. Nyt linnoitteita ympäröi kaikilta suunnilta rinteillä olevat metsäalueet. Suojametsävyöhyke vähenisi varikon kohdalla merkittävästi ja korkeat rakennukset tulisivat eteen. Varikon suunnitellut rakennukset sijaitsevat RKY 2009 -kohteen alueella. Maanalaisen varikon ilma-, savunpoisto- ja/tai poistumiskuilujen paikat ja maanpäälliset rakenteet sijoitetaan linnoitusrakenteiden ulkopuolelle ja sovitaan maastoon. Kaupunginmuseon mielestä varikkoa ei tule sijoittaa aiemmin esitettyjen suunnitelmien mukaisena aivan linnoitusten viereen.

Patterinmäen itäpuolelle Pitäjänmäentien ja Pajamäentien risteyksen luokse on ehdotuksessa osoitettu uutta asuntorakentamista puistoalueelle Helsingin vuoden 2002 yleiskaavan mukaisesti. Kohdealueen läpi kulkee Patterinmäeltä Pitäjänmäentielle ulkoilutie, joka on muinaismuistolain suojelema tykkitie. Tykkitien itäosa tulee tuhoutumaan näiden suunnitelmien mukaan kohdalle rakennettavan maanalaisen autohallin takia. Muinaisjäännökseen kajoamisesta tulee neuvotella Museoviraston kanssa ennen asemakaavaehdotusta. Heti tykkitien kohdalle ja ete-

29.3.2016

Yksikön päällikkö

läpuolelle tulee uusi yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu tie, jolla pelastus- ja huoltoajo on sallittu. Se on jatko länsiosan tykkitielle.

Kaupunginmuseo esittää, että suunnittelualueen olemassa olevaan rakennuskantaan liittyvät mahdolliset suojelutavoitteet selvitetään asemakaavatyön yhteydessä. Kaupunginmuseo osallistuu arvotustyöhön.

Kaupunginmuseolla ei ole muuta huomautettava osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja asemakaavan muutosluonnokseen.

Lisätiedot

Sari Saresto, tutkija, puhelin: +358 9 503756846
sari.saresto(a)hel.fi

Riitta Pakarinen
vs. yksikön päällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus